

*Д.Ю. КРАМСЬКОЙ*, канд.екон.наук, доц., НТУ „ХПІ”, Харків  
*В.А. КУЧИНСЬКИЙ*, канд.екон.наук, доц., НТУ „ХПІ”, Харків

## АНАЛІЗ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ ПОНЬАТЬ ІННОВАЦІЙ І ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

У статті проаналізовано та удосконалено економічний зміст понять «інновації» і «інноваційний розвиток», які, на відміну від існуючих підходів, розглядаються в просторовому та часовому розрізах.

**Ключові слова:** інновації, інноваційний розвиток, інноваційний процес.

**Вступ.** Структурна перебудова економіки вже сьогодні сприяє тому, що значна частина підприємств, які створюють економічний потенціал держави, намагається опанувати нові технологічні процеси, впроваджувати нове обладнання, розробляти нові види продукції, використовуючи два напрямки розвитку, а саме: проводячи внутрішні дослідження та інтегруючись у світовий економічний простір, де можна отримувати інформацію щодо нововведень. Передумовами для таких внутрішніх розробок та впровадження інновацій на підприємстві виступає сучасний стан його інноваційного розвитку та інноваційного потенціалу.

**Постановка завдання.** Питання дослідження інноваційного розвитку завжди знаходилась у центрі уваги провідних фахівців, зокрема, таких як Г.Г. Азгад'єв, Д.М. Гвішніані, О.В. Гугелев, П.Н. Завлін, А.К. Казанцев, М.І. Лапін, О.О. Лапко, Л.Е. Мінделі, Ю.П. Морозов, А.І. Пригожин, А.Б. Титов, Р.А. Фатхутдінов, Х. Хершген, М. Хучек, Й. Шумпетер та інших.

У полі зору цих науковців перебуває широке коло питань, присвячених дослідженням інновацій та інноваційного менеджменту. Зокрема питання, пов'язані з поняттям інновацій, чинників, що формують інновації, оцінкою ефективності та стимулювання інноваційних процесів тощо. Однак, швидкі зміни в економіці вимагають приділяти все більше уваги саме інноваційному розвитку, який характеризує беззворотній процес розвитку підприємства за допомогою інновацій, що обумовило вибір теми, визначає мету і задачі дослідження.

**Методологія.** Вирішення окресленої проблематики можливе тільки за умови перегляду підприємствами підходу до розуміння і необхідності здійснення інноваційних трансформацій. Зважаючи на це, з метою покращення ефективності господарювання на підприємствах для них в

умовах сьогодення актуальним є акцентування їх розвитку на інноваційному розвитку.

У економічній літературі існує декілька підходів до визначення поняття інновацій (рис. 1).

Представники першого підходу Е. Дихтль, Х. Хершген, М. Хучек, О.І. Орлов, В. Кінгстон, П.Н. Завлін, А.К. Казанцев, Л.Е. Мінделі, О.О. Лапко та ін. вважають, що інновації – це свого роду різні нововведення.

Так, у своїй роботі Е. Дихтль і Х. Хершген [93] під інновацією розуміють уведення нових продуктів, наголошуючи при цьому на необхідності розрізняти справжні інноваційні продукти і нові лише у виробничій програмі даного підприємця. Справжні інновації припускають нове вирішення споживчої проблеми, або ж задовольняють потребу, для реалізації якої раніше не було товару. М. Хучек розуміє під інноваціями впровадження чого-небудь нового, якої-небудь нової речі, нововведення, реформи [4]. Він пропонує свою класифікацію інновацій залежно від таких класифікаційних ознак як: оригінальність характеру, ступінь складності, галузь господарства, ступінь новизни, радіус дії, соціально-психологічні умови впровадження, сфера застосування [4]. Недоліком даної класифікації є неможливість оцінити ефективність впровадження інновацій, оскільки вони розглядаються тільки як нові упроваджені дії, а ефективність їх упровадження не має значення.

О.І. Орлов тлумачить інновацію як будь-яке нововведення. Наскільки це нововведення добре (у тому або іншому значенні), з'ясовується при аналізі або з часом, але ця оцінка не повинна входити до визначення явища, що вивчається [8].

На думку В. Кінгстона, інновація – це процес перетворення нової ідеї або винаходу в соціально значущу продукцію, що має принципово нові техніко-економічні показники, або перетворення ідей у конкретні предмети [12].

У Посібнику Фіскалі інновація визначається як кінцевий результат інноваційної діяльності, що отримав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, упровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, використовуваного у практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг [7].

Автори П.Н. Завлін, А.К. Казанцев, Л.Е. Мінделі під інноваціями розуміють застосування у тій або іншій сфері суспільства результатів інтелектуальної (науково-технічної) діяльності, спрямованих на удосконалення самого процесу діяльності або його результатів [7].

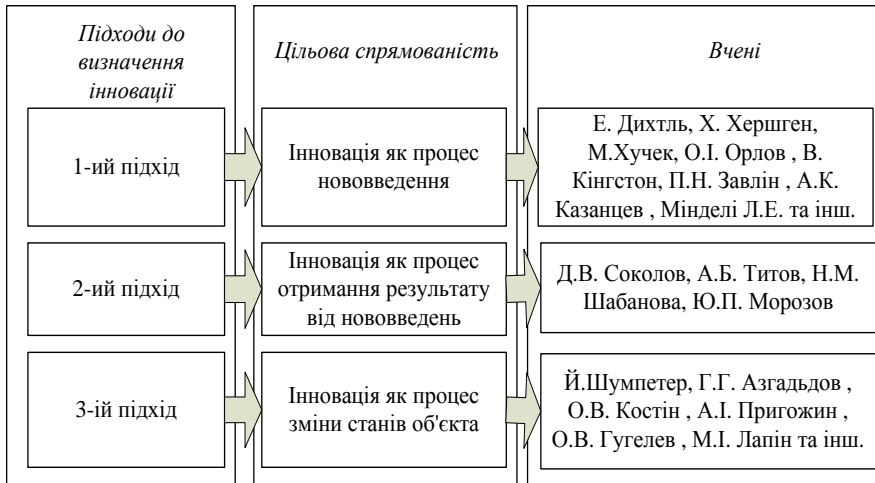


Рис. 1 - Підходи до визначення поняття інновацій

У своїй роботі О.О. Лапко [15] розглядає інновації як сукупність трьох складових: безпосередньо інновацій (розглядається об'єкт інновацій), інноваційної функції (визначається ступінь новизни інновацій) і наслідків інновацій (з'ясовується охоплення ринку за допомогою інновацій). Більш детальний аналіз даної класифікації дозволяє говорити про те що їй, як і всім класифікаціям першого підходу, бракує системного уявлення про інновації і дослідження їх системного впливу на промислові підприємства.

Класифікація НДІ системних досліджень [12], в основу якої покладено перший підхід до визначення поняття інновацій, розглядає їх за різними об'єктами впровадження. Однак для неї також характерним є недолік, про який ішла мова у класифікації О.О. Лапко.

Таким чином, недоліком проаналізованого підходу є концентрація безпосередньо на процесі впровадження нововведення при відсутності спрямованості на результат цього впровадження і зміни в соціально-економічних сферах.

Другий підхід заснований на ефективності інновацій, тобто у ньому розглядається кінцевий результат, що привноситься інноваціями. Послідовниками такого підходу є Д.В. Соколов, А.Б. Титов, Н.М. Шабанова, Ю.П. Морозов, Д.М. Гвішіані, В.І. Громек, Р.А. Фатхутдінов та ін.

Д.В. Соколов, А.Б. Титов, Н.М. Шабанова під інновацією (нововведенням) розуміють підсумковий результат створення й освоєння (впровадження) принципово нового або модифікованого засобу

(нововведення). Воно повинне задовольняти конкретним суспільним потребам і давати ті або інші позитивні ефекти (економічні, науково-технічні, соціальні, екологічні та ін.) [3].

Ю.П. Морозов розглядає інновації у вузькому і широкому значенні [6]. Під інноваціями в широкому значенні дослідник розуміє прибуткове використання новацій у вигляді нових технологій, видів продукції, нових організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного або іншого характеру. Під інноваціями у вузькому значенні – уведення нових розробок.

На думку Д.М. Гвішіані та В.І. Громека, інновації – це процес доведення технічного винаходу до стадії практичного використання, коли він починає давати економічний ефект, з одного боку, а кінцевий результат цього процесу, тобто винахід, доведений до стадії комерційного використання продукту або товару, що з'явився у результаті процесу нововведення в першому значенні цього поняття, з іншого боку [13].

Р.А. Фатхутдінов у своїх дослідженнях представив, на нашу думку, найбільш повну для другого підходу класифікацію інновації [15]. У ній виділяються наступні класифікаційні ознаки: за рівнем новизни інновацій, за стадіями життєвого циклу товару, за масштабом новизни інновацій, за галуззю народного господарства, за сферою і частотою застосування інновацій, за формою новизни, за видом отриманого від інновацій ефекту, за підсистемою інноваційного менеджменту. Проте варто зауважити, що погляди автора цієї класифікації на інновації можна визначити як перехідні між першим і другим підходом.

Недоліком цієї класифікації є відсутність розгляду інноваційного ефекту в загальній системі інноваційного розвитку підприємства.

Отже, на відміну від першого підходу, в другому характеризується не тільки процес впровадження нововведень, але і особлива увага приділяється отриманню позитивного результату від його впровадження. Проте цьому підходу бракує комплексності при аналізі змін, що відбуваються в соціально-економічних системах під впливом інновацій. Оскільки такі зміни не завжди характеризуються тільки показником ефективності інновацій (прибуток від впровадження інновацій, досягнення економічного ефекту), доцільним буде вивчення інновацій з позицій системності.

Третій підхід, заснований на тому, що інновації розглядаються у комплексі (системно), як процес зміни стану того або іншого об'єкта, знаходить своє вираження у дослідженнях Й. Шумпетера, Г.Г. Азгадьева, О.В. Костіна, А.І. Пригожина, О.В. Гугелева, М.І. Лапіна, Н.І. Чухрай та ін.

Й. Шумпетер у роботі «Теорія економічного розвитку» [1] під інноваціями розуміє п'ять наступних змін: використання нової техніки, нових технологічних процесів або нового ринкового забезпечення виробництва (у процесі купівлі — продажу); упровадження продукції з новими властивостями; використання нової сировини; зміни в організації виробництва і його матеріально-технічного забезпечення; поява нових ринків збуту.

Й. Шумпетер виділяє не складові інновацій, а зміни в розвитку, які виходять за межі процесу оновлення виробництва у замкненому колі та складаються із змін у розвитку виробництва і ринку. Ці зміни можуть розглядатися як складові інновацій [1]. За Шумпетером інновації поділяються на: інновації в техніці; інновації у продукції; інновації в сировині; інновації в організації фірми; інновації на ринках.

Незважаючи на те, що подана класифікація охоплює всі можливі складові інноваційних процесів, з погляду машинобудівних підприємств у межах вітчизняних реалій досить важко оцінити ефективність кожного із цих видів інновацій, що призводить до певних обмежень при їх дослідженні.

На думку Г.Г. Азгад'єва і О.В. Костіна [2], інновація – це такий процес (або результат процесу), в якому: 1) використовується частково або повністю охороноздатні результати інтелектуальної діяльності; 2) забезпечується випуск патентоспроможної продукції; 3) забезпечується випуск товарів і/або послуг, які за своєю якістю відповідають світовому рівню.

За О.В. Гугелевим інновація є цільовою зміною, що проводиться суб'єктом управління в складній системі та спрямовується на вдосконалення або приведення у відповідність дерева функцій змінному дереву цілей (вирішення конфлікту) [10]

М.І. Лапін пропонує наступне визначення інновацій [11]. Інновація - це комплексний процес створення, розповсюдження і використання нового практичного засобу (нововведення) для нової (або для кращого задоволення вже відомої) суспільної потреби; одночасно це процес зв'язаних з даним нововведенням змін у тій соціальній і речовій сфері, в якій здійснюється його життєвий цикл.

Н.І. Чухрай під інноваціями розуміє новітні розробки продукції, сировини і процесів. При цьому важливу роль у процесі інновацій несе активізація клієнта, який може проявляти ініціативу і навіть у деяких випадках переконувати потенційного постачальника в доцільності замовлення. Схожий підхід лежить в основі залучення постачальника як частини бизнес-процесу [17].

А.І. Пригожин [5] вважає, що нововведення зводиться до розвитку технології, техніки, управління на стадіях їх зародження, освоєння, розповсюдження на інші об'єкти. Інновації – це цілеспрямована зміна, яка вносить у середовище впровадження (організацію, населення, суспільство тощо) нові, відносно стабільні елементи

Класифікація, запропонована А.І. Пригожиним [5], є найбільш розповсюдженою класифікацією серед представників третього підходу визначення поняття інновацій. Серед її переваг – можливість дослідження інновацій як у просторовому розрізі (за об'єктами інновацій, їх джерелами тощо), так і в часі, що є найбільш прийнятним для формування поняття інноваційний розвиток.

Отже, позитивним у останньому серед проаналізованих нами підходів є те, що інновації розглядаються у вигляді окремої системи, яка опирається на три постулати: нововведення; ефективність нововведень; зміни СЕС.

При чому кожен із постулатів може бути охарактеризований як точка фазового простору в триангулярних координатах. Перша точка, нововведення, передбачає здійснення або впровадження інновацій, у результаті чого в системі формується ефект від їх упровадження і система переходить до другої точки фазового простору – ефективності нововведень. Ефективність нововведень безпосереднім чином формує якісні та кількісні зміни соціально-економічної системи (третя точка фазового простору).

Узагальнюючи існуючі в економіці погляди на поняття інновацій, ми даємо в дослідженні таке їх визначення: **інновації – це цілеспрямована зміна, яка вносить у середовище зміни нові відносно стабільні елементи.** Така інтерпретація інновацій дає можливість їх дослідження як у просторовому (за об'єктами інновацій та їх джерелами), так і у часовому розрізах, що стане позитивним моментом при аналізі поняття економічний розвиток (таблиця 1).

Розглянемо сутність другої складової поняття інноваційного розвитку – поняття розвиток.

В умовах переходу економіки України до ринкової структури поняття «розвиток» перебуває під пильним поглядом науковців і виступає центральним поняттям багатьох досліджень. Так поняття «розвиток» базується на наступних ключових положеннях: розвиток – це процес, що припускає наявність тимчасової шкали для об'єктів; розвиток – це, в першу чергу, якісна зміна, що говорить про набуття системою нових властивостей та її здатність змінювати свій склад і структуру; розвиток – це процес необоротний, що говорить про нездатність системи, змінюючись, перейти в один із попередніх станів хоч би тому, що вона існує в тимчасовій шкалі, і

якщо її внутрішня структура не зміниться, то у будь-якому випадку відбудеться зміна її зовнішнього середовища; розвиток – це процес, підвладний певним законам; розвиток – це керований процес.

Таблиця 1 - Переваги та недоліки підходів до визначення поняття інновацій

Підхід	Переваги	Недоліки
Перший	концентрація безпосередньо на процесі нововведення	відсутність спрямованості на результат цих впроваджень і зміни в соціально-економічних сферах
Другий	особлива увага надається отриманню позитивного результату від цього впровадження	відсутність комплексності при аналізі змін, що відбуваються в соціально-економічних системах під дією інновацій
Третій	розгляд інновацій як окремої системи, яка орієнтується на низку постулатів (рис. 1.2)	різноманітність і відповідно складність при дослідженні інновацій

Аналіз понять інновація і розвиток дозволило сформулювати в дослідженні визначення поняття інноваційного розвитку соціально-економічної системи (СЕС), якою є промислове підприємство.

**Інноваційний розвиток промислового підприємства – це процес необоротної закономірної зміни підприємства і бізнес-процесів у ньому, викликаний розробкою і впровадженням інновацій.**

Процес інноваційного розвитку може бути зображений у вигляді наступної схеми (рис. 2) [14, 16].

Інноваційний розвиток за Портером виступає одним із чинників підвищення конкурентоспроможності. Загалом М. Портер виділяє три рівні : національна конкурентоспроможність, конкурентоспроможність галузей та конкурентоспроможність підприємств.

На думку М. Портера, національна конкурентоспроможність визначається здатністю промисловості постійно розвиватися і проводити інновації. Спочатку національні компанії досягають конкурентної переваги, змінюючи основу, на якій вони конкурують. Утримати ж цю перевагу їм дозволяє постійне вдосконалення товару, способу виробництва та інших чинників, причому так швидко, щоб конкуренти не змогли їх наздогнати і перегнати.

Інноваційний розвиток є результатом інноваційної діяльності. Реалізація інноваційної діяльності здійснюється за допомогою інноваційного процесу, що може бути охарактеризований з трьох позицій. По-перше, інноваційний процес – це здійснення науково-дослідної, науково-технічної, власне інноваційної, виробничої діяльності та маркетингу. По-друге, це тимчасові етапи життєвого циклу нововведення від виникнення ідеї до її розробки та розповсюдження. По-третє, оскільки інноваційний процес повинен підтримуватися фінансуванням, його можна розглядати як складову частину інвестування та розповсюдження нового виду продукту або послуги. Таким чином, інноваційний процес – це сукупність робіт у області інноваційної діяльності, яка регламентована певними етапами від зародження ідеї до комерціалізації продукту.

Проведений аналіз інноваційного процесу дозволяє виділити у ньому чотири основних етапи для промислових підприємств (рис. 3).

Інноваційна діяльність у сучасних умовах глобалізації і прискореного розвитку НТП є невід'ємною частиною виробничо-господарської діяльності підприємства і представлена як замкнена модель. Однак в сучасних умовах господарювання більшого розвитку отримала відкрита модель інновацій.

Порівняння цих моделей представлено у таблиці 2.

На своєму базовому рівні логіка моделі відкритих інновацій ґрунтується на значних надмірних знаннях, які повинні бути оперативно використані, щоб компанія, що їх отримала, могла створити додаткову цінність. У цьому випадку знання, яке компанія отримала у ході свого дослідження, не може обмежуватися тільки внутрішніми шляхами до ринку. Аналогічно внутрішні шляхи до ринку не можуть використовуватися тільки для передачі власних знань компанії. Ураховуючи сказане можна припустити, що тепер деякі принципи організації у сфері досліджень та інновації стають абсолютно іншими.

Проведене нами дослідження ролі інноваційної діяльності підкреслило її важливість. Таким чином, інноваційний розвиток є однією із основних складових діяльності будь-якого підприємства, що з метою збільшення ефективності його життєдіяльності сприяє змінам як у складі, так і структурі підприємства в часі.

Згідно з даною схемою процес розвитку має певний напрямок ( $Dt$ ) і може бути скерований як на покращення ефективності діяльності підприємства ( $\dot{I}^1_t$ ), так і на погіршення його діяльності ( $\dot{I}^2_t$ ). Залежно від цього спостерігається або прогрес, або регрес. Діяльність кожного підприємства і його зміна в часі підвладна певним законам ( $Lt$ ), якими можуть виступати як закони ринку, так і законодавство держави.



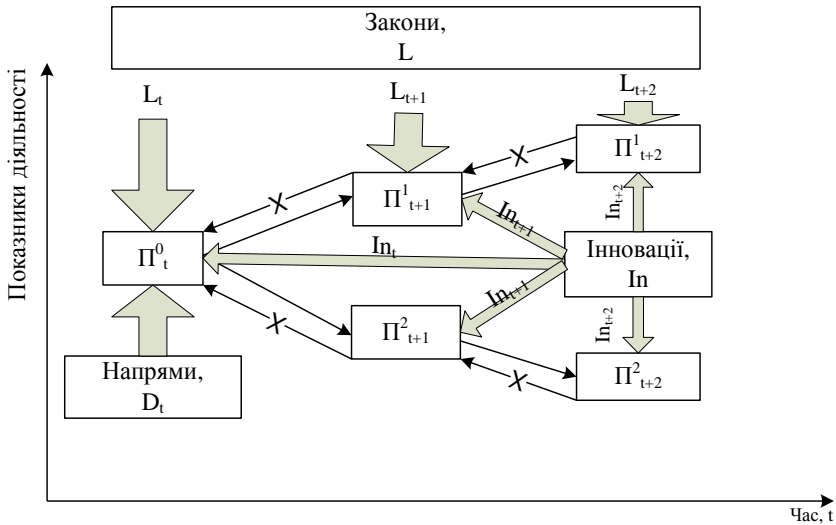


Рис. 2 - Процес інноваційного розвитку

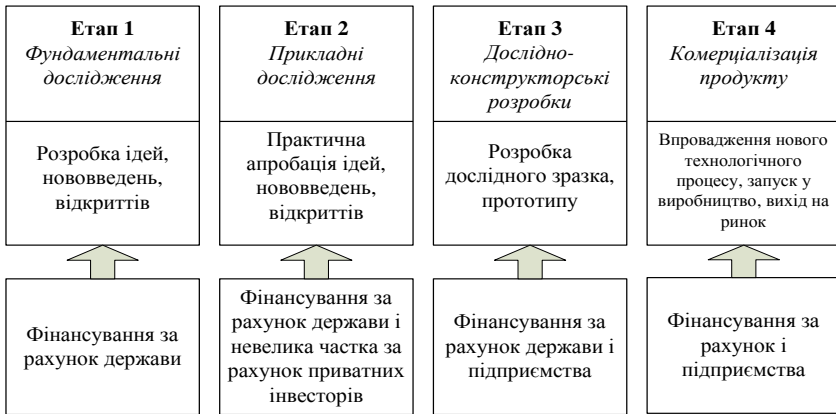


Рис. 3 - Схема інноваційного процесу для промислових підприємств

Під впливом інновацій (Int) підприємство розвивається у часовому періоді, причому інновації можуть бути як вдалимими і призводити до прогресу підприємства, так і невдалимими, тоді на підприємстві спостерігається регрес. Підприємство, що розвивається, не може повернутися із стану  $t$  в стан  $t-1$ , що характеризує властивість необоротності.

Таблиця 2 - Аналіз відкритої та закритої моделі інновацій

Принципи закритих інновацій	Принципи відкритих інновацій
Талановиті люди, що розбираються в цій сфері, працюють на нас.	Далеко не всі талановиті люди працюють на нас. Ми повинні співпрацювати з талановитими людьми, що діють як у нашій компанії, так і за її межами.
Щоб отримати прибуток від НДДКР, ми повинні самі зробити відкриття, розробити його до рівня продукту і довести до кінцевого результату.	Значну цінність можуть створювати зовнішні НДДКР; внутрішні НДДКР необхідні, щоб отримати частину цієї цінності.
Якщо ми зробимо відкриття самі, то зможемо першими вийти з ним на ринок.	Нам не обов'язково самим проводити дослідження, щоб на основі їх результатів отримати прибуток.
Компанія, яка доводить інновацію до ринку першою, виграс.	Створення більш досконалої моделі бізнесу важливіше, ніж вихід першим на ринок.
Якщо ми самі створимо в галузі більшу частину кращих ідей, ми виграємо.	Якщо ми у найкращий спосіб використаємо внутрішні та зовнішні ідеї, ми виграємо.
Ми повинні добре контролювати нашу інтелектуальну власність, щоб конкуренти не скористалися нашими ідеями з прибутком для себе.	Ми повинні отримувати прибуток від використання іншими нашої інтелектуальної власності, а також ми самі повинні купувати інтелектуальну власність у інших компаній кожного разу, коли вона відповідає нашій бізнес-моделі.

**Результати дослідження.** Економічний зміст понять «інновації» і «інноваційний розвиток», які, на відміну від існуючих підходів, розглядаються в просторовому та часовому розрізах. Це дає можливість з більшим ступенем достовірності характеризувати об'єктивний процес функціонування виробничої системи в сучасних умовах.

**Висновок.** Узагальнення існуючих в економіці тлумачень понять «інновація» та «інноваційний розвиток», дало можливість уточнити ці терміни. Аналізуючі існуючі підходи до інновацій та вивчаючи сильні і слабкі місця кожного підходу в дослідженні поняття інновації було визначено, як цілеспрямована зміна, яка вносить у середовище зміни нові відносно

стабільні елементи. Таке розуміння інновацій дає можливість їх розгляду як у просторовому, так і у часовому розрізах, що є позитивним моментом при дослідженні поняття інноваційний розвиток. Під інноваційним розвитком розуміється процес необоротної закономірної зміни підприємства, викликаний розробкою й упровадженням інновацій.

**Список літератури:** 1. *Шумпетер Й.* Теория экономического развития. / Пер. с нем. *В.С. Автономова, М.С. Любского, А.Ю. Чепуренко*– М.: Прогресс, 1982.– 455 с. 2. *Азгальдов Г.Г.* Интеллектуальная собственность, инновации и квалиметрия / *Г.Г. Азгальдов, А.В. Костин* // Экономические стратегии, 2008. – № 2(60). – С. 162-164. 3. Предпосылки анализа и формирования инновационной политики / *Соколов Д.В., Титов А.Б., Шабанова Н.М.*– СПб.: ГУЭФ, 1997.– С. 32. 4. *Хучек М.* Инновации на предприятиях и внедрение / *М. Хучек*.– М.: Луч, 1992.– 310 с. 5. *Пригожин А.И.* Нововведения: стимулы и препятствия (социальные проблемы инноватики) / *А.И. Пригожин*.– М.: Политиздат, 1989.– 206 с. 6. *Морозов Ю.П.* Инновационный менеджмент: Учебное пособие / *Ю.П. Морозов*.– Н.Новгород: Изд-во ННГУ, 1997.– 315 с. 7. *Завлина П.Н.* Инновационный менеджмент: Справочное пособие / Под ред. *П.Н. Завлина, А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели*.– М.: ЦИСН, 1998.– 568 с. 8. *Орлов А.И.* Менеджмент. Учебник. / *А.И. Орлов*.– М.: Издательство "Изумруд", 2003.– 298 с. 9. *Дикхль В.* Практический маркетинг: Учеб. Пособие / *Дикхль В., Хериген Х.*; пер. с нем. *И.С. Минко*.– М.: Высшая школа, 1996.– 255 с. 10. *Гугелев А.В.* Мотивация к высокоэффективному и качественному труду / *А.В. Гугелев* // Система обеспечения качества продукции: трудовая теория потребительской стоимости.– М.: Изд-во стандартов, 1993.– С. 196. 11. *Лапин Н.И.* Актуальные проблемы исследования нововведений / *Н.И. Лапин* // Социальные факторы нововведений в организационных системах.– М.: 1985.– С. 150. 12. *Водачек Л.* Стратегия управления инновациями на предприятии: Сокр. пер. со словац. / *Водачек Л., Водачкова О.*; – М.: Экономика, 1989.– 167 с. 13. *Гвишиани Д.М.* Теоретические аспекты исследований инновационного процесса и формирования инновационной политики // Инновационная политика развитых капиталистических государств. / *Д.М. Гвишиани, В.И. Громека*.– М.: ВМИИСИ, 1990.– С. 5. 14. *Нестеров А.В.* Инновации - системный подход / *А.В. Нестеров* // Компетентность.– М.: ГОУ ДПО "Академия стандартизации, метрологии и сертификации (учебная)".– 2007.– №2.– С. 3 – 15. *Фатхутдинов Р.А.* Инновационный менеджмент: Учебник для вузов / *Р.А. Фатхутдинов*.– М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1998.– 600 с. 16. *Гунин В.Н.* Управление инновациями: 17-модульная программа для менеджеров. Модель 7 / *В.Н. Гунин* и др.– М.: ИНФРА-М.– 2000.– 272 с. 17. *Черваньов Д.М.* Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / *Д.М. Черваньов, Л.І. Нейкова*.– К.: Т-во «Знання», КОО, 1999.– 514 с.

*Надійшла до редколегії 04.03.2013*

УДК 330.341

**Аналіз та удосконалення економічного змісту понять інновації і інноваційний розвиток/Д.Ю. Крамської, В.А. Кучинський** // Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - № 22 (995) - С. 22-32. Бібліогр.: 17 назв.

В статье проанализировано и усовершенствовано экономическое содержание понятий «инновации» и «инновационное развитие», которые, в отличие от существующих подходов, рассматриваются в пространственном и временном разрезе.

**Ключевые слова:** инновации, инновационное развитие, инновационный процесс.

In the article analysed and improved economic maintenance of concepts «innovations» and «innovative development», which, in a difference from existent approaches, examined in spatial and temporal cuts.

**Keywords:** innovations, innovative development, innovative process.